

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Кафедра державно-правових дисциплін та адміністративного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

проф. Соболь Є.Ю.
(протокол № 1 від 31.08.2020)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 9 (НПП 2.1.1.03) ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність/напрямок 081 Право
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____
(шифр і назва спеціалізації)

освітня програма Право
(назва)

факультет історії та права
(назва факультету)

форма навчання денна / заочна
(денна, заочна)

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма з **Історії держави і права України** для студентів за спеціальністю **081 Право** освітня програма **Право** на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Розробник: Козир І.А., доцент кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права, кандидат історичних наук, доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права.

Протокол від “31” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права

_____ (підпис)

Соболь Є.Ю.
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>08 Право</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: <u>081 Право</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково- дослідне завдання <u>не передбачено</u>		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: Аудиторних (у т.ч. консультацій) – 3,5 самостійної роботи студента – 3	Освітній рівень: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		34 год.	4 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		66 год.	110 год.
		Індивідуальні завдання: <u>За вибором студента</u>	
		Вид контролю:	
екзамен	екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Історія держави і права України» – формування у майбутніх юристів системи знань про історію української державності та права на основі вивчення історичних джерел політико-правового змісту різних хронологічних етапів історії України, виховання поваги до верховенства закону, формування навичок використання історико-правового досвіду у побудові сучасної системи держави і права України.

Завдання:

- вивчення основних історичних етапів формування державності українського народу та іншоетнічних державних утворень на території України;

- аналіз державно-правових інститутів, функціонування органів державної влади на території України у різні історичні періоди;
- аналіз джерел права, визначення причин та особливостей кодифікації права;
- розгляд процесу виникнення та еволюції різних галузей права та окремих юридичних категорій;
- розгляд еволюції судових органів та особливостей функціонування правоохоронної системи на різних етапах українського державотворення;
- прищеплення поваги до прав людини та верховенства закону в державі.
- ознайомлення з персоналіями історії держави і права України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов **(ІК)**;

Загальні компетентності:

здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово **(ЗК-4)**;

здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій **(ЗК-13)**;

Фахові компетентності:

знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів **(ФК-2)**;

здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право **(ФК-7)**;

знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права **(ФК-8)**;

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен продемонструвати наступні результати навчання:

здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання **(ПРН-2)**;

пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту **(ПРН-13)**;

виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи (ПРН-18);

пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів (ПРН-20);

3. Програма навчальної дисципліни

Вступ до курсу „Історія держави і права України”

Історія держави та права України – невід’ємна частина юридичної освіти.

Значення курсу для об’єктивного, наукового висвітлення історичного минулого українського народу, розвитку правових інститутів та систем.

Предмет, методи дослідження і завдання курсу історії держави і права України.

Періодизація історії держави та права України.

Історіографія історії держави і права України. Джерела з історії держави та права України.

Змістовий модуль 1.

Становлення та розвиток української державності до кінця XVIII ст. Україна під імперською зверхністю у XIX – на початку XX ст.

ТЕМА 1. Перші державні утворення на території України (VI ст. до н.е. – VI ст.).

Зародження державної організації на території України.

Суспільно-політичний лад Скіфії (V – III ст. до н.е.). Джерела та основні риси права Скіфської держави.

Грецькі міста-держави на території Північного Причорномор’я (кінець VII ст. до н.е. – III ст. н.е.): Ольвія, Херсонес, Тіра, Пантікапей та ін. Особливості їх розвитку та суспільно-політичного устрою. Джерела та основні риси права античних міст. Утворення та розвиток Боспорського царства, його суспільно-політичний лад та право.

Давні слов’яни. Розклад родоплемінної організації суспільства в середині I тисяч. н.е., перехід до воєнної демократії. „Держава антів”.

ТЕМА 2. Становлення і розвиток Руської держави і права (VII – сер. XIV ст.).

Становлення державності у східних слов’ян. Союзи слов’янських племен на території України (VII–VIII ст.). Звичаєве право слов’янських племен. Виникнення Руської держави. Теорії походження держави Русь.

Характеристика суспільного ладу Русі. Великий князь. Удільні князі. Дружина. Бояри. Духовенство. Міське населення. Феодально залежне населення (смерди, рядовичі, закупи, холопи, челядь). Изгої. Подальший

розвиток суспільних відносин періоду феодальної роздробленості. Відносини сюзеренітету-васалітету.

Державний лад Русі. Ранньофеодальна монархія – середньовічна імперія. Великий князь, боярська рада, феодальні з'їзди – снєми, віче. Військово-адміністративний устрій Давньоруської держави. Місцеві органи управління: намісники, посадники, десяткова система управління. Збройні сили.

Політико-правовий статус окремих земель-князівств періоду роздробленості. Галицько-Волинське князівство – черговий етап української державності.

Судочинство в давньоруський період.

Джерела давньоруського права. Звичаєве право, великокнязівське законодавство, міжнародні угоди, рішення вічових зборів та князівських з'їздів. “Руська Правда”. Збірники церковного права.

Характеристика права Руської держави. Право власності. Зобов'язальне право. Спадкове право. Шлюбно-сімейне право. Злочин і кара.

ТЕМА 3. Литовсько-Руська держава. Українські землі під владою Речі Посполитої (середина XIV – перша половина XVII ст.).

Еволюція політико-правового статусу українських земель у складі Великого князівства Литовського та королівства Польського. Розповсюдження в Україні польської державно-правової системи після Люблінської унії 1569 р. та утворення Речі Посполитої.

Суспільний лад на українських землях. Правове становище окремих соціальних груп. Князі, бояри, магнати, шляхта. Міщанство. Духовенство. Еволюція селянського стану. Козацтво.

Державний лад Великого князівства Литовського. Великий князь. Місцеві князі. Пани-Рада. Сейм. Місцеві органи влади і управління.

Центральні та місцеві органи влади та управління Речі Посполитої. Органи міського самоврядування: магістрати і ратуші.

Судові органи та судочинство. Судові реформи у Великому князівстві Литовському. Замковий (городський) суд. Земський суд. Підкоморський суд. Копний суд. Суди у містах з магдебурзьким правом.

Джерела права на українських землях у складі Великого князівства Литовського. Звичаєве право. “Руська Правда”. Князівські грамоти та привілеї. Міжкнязівські договори. Судебник Казимира IV 1468 р. Запровадження в Україні Магдебурзького та Хелмського права. Литовські статuti 1529, 1566, 1588 рр. Поширення польської правової системи. Постанови сейму Речі Посполитої та королівські розпорядження.

Основні риси права. Державне, цивільне, зобов'язальне, спадкове, шлюбно-сімейне, кримінальне, процесуальне право .

ТЕМА 4. Українське козацтво. Запорізька Січ як осередок української державності (кінець XV– пер. пол. XVII ст.).

Виникнення українського козацтва. Правове положення козаків. Органи самоуправління козацтва. Громада. Велика військова рада. Козацька старшина.

Утворення Запорізької Січі. Територія. Органи влади та управління Запорізької Січі. Військо. Символіка. Запорізька Січ – козацька республіка.

Виникнення реєстрового козацтва. Правові основи існування реєстрових козаків.

Звичаєве право козаків. Особливості козацького судочинства. Польське законодавство про українське козацтво. “Ординація” (1638 р.).

ТЕМА 5. Визвольна війна українського народу середини XVII ст. Формування української козацької держави.

Державна програма Б.Хмельницького та практика державотворення.

Зміни в суспільному устрої українських земель. Вигнання католицької шляхти та духовенства. Покозачення населення. Козацька старшина. Рядове козацтво. Відновлення прав православної шляхти і духовенства. Міщани. Зміни в становищі селянства. Послаблення кріпосної системи.

Формування української держави в роки війни. Зборівська і Білоцерківська угоди з Польщею. Визнання козацької держави іноземними країнами. Територія. Адміністративно-територіальний поділ. Формування військово-адміністративного апарату влади. Центральні і місцеві органи влади в Україні в роки Визвольної війни. Еволюція козацької Ради. Гетьман. Генеральний уряд. Полковники і полковий уряд, сотники і сотенний уряд. Курінні і городові отамани. Магістрати і ратуші. Збройні сили.

Трансформація судової системи у роки війни. Скасування польського законодавства. Правова система Української козацької держави. Джерела права.

Юридичне оформлення приєднання України до Московського царства. Переяславська рада. “Березневі статті”. Правове положення України в складі Московії.

ТЕМА 6. Українська козацька держава – Гетьманщина в др. пол. XVII ст. – XVIII ст.

Правове положення Гетьманщини під владою Московії. Міжнародний статус України. Гадяцький трактат (1658 р.). Поступове обмеження автономії України під владою Московії. Договірні статті українських гетьманів з російським урядом: Переяславські статті (1659 р.), Московські статті (1665 р.), Глухівські статті (1669 р.), Конотопські статті (1674 р.), Коломацькі статті (1687 р.).

Колонізаторська політика російського самодержавства. Збройні сили Московського царства в Україні. Наступ на автономію України. Імперські органи управління Гетьманщиною: Малоросійський приказ, Сенат, Малоросійська колегія, Правління гетьманського уряду. Скасування Гетьманщини (1764 р.). Збройні сили Росії в Україні.

Суспільний лад Гетьманщини. Козацька старшина – „нові ляхи”. Формування класу українського шляхетства, його злиття з російським дворянством. Духовенство. Становище козацтва та його поступова ліквідація. Міське населення. Відновлення кріпосництва, остаточне закріпачення всіх категорій селянства. (Укази 1783, 1796 рр.).

Державний лад. Козацькі органи влади і управління. Адміністративно-територіальний поділ українських земель. Збройні сили.

Судоустрій Української Гетьманської держави. Судові реформи XVIII ст. в Україні.

Джерела права в Україні. Звичаєве право. Литовський статут 1588 р. Гетьманське законодавство. Українсько-московські статті, нормативні акти царського уряду, джерела церковного права. Магдебурзьке право. Розповсюдження російського законодавства в Україні. Кодифікація права. “Права, за якими судиться малоросійський народ” (1743 р.). “Суд і розправа в правах малоросійських” (1750 р.). “Книга Статут та інші права малоросійські” (1764 р.), “Екстракт малоросійських прав” (1767 р.), “Екстракт із указів, інструкцій і настанов ... Сенату” (1786 р.).

„Конституція” Пилипа Орлика.

Основні риси права: державне, цивільне, шлюбно-сімейне, спадкове, кримінальне, процесуальне.

ТЕМА 7. Суспільно-політичний лад і право на українських землях у XIX – на початку XX ст.

Еволюція суспільних відносин на українських землях у складі Російської імперії.

Буржуазні реформи 60-70-х рр. XIX ст. та особливості їх проведення в Україні. Селянська реформа 1861 р. Зміни в правовому становищі селянства. Особисті та майнові права.

Еволюція суспільного ладу в пореформений період. Зміни в суспільно-політичному ладі в роки першої російської революції 1905–1907 рр.

Поширення російського територіально-адміністративного устрою на українських землях. Система органів самодержавного правління в Україні на поч. XIX ст. Генерал-губернатор. Губернатор та губернські правління. Повітові земські суди. Сільські і волосні органи управління. Скасування магдебурзького права.

Впровадження елементів буржуазної державності. Юридичні акти земської (1864 р.) та міської (1870 р.) реформ. Губернатори і генерал-губернатори у пореформений період. Повітові справники. Земські дільничні начальники. Органи селянського самоврядування.

Конституційний маніфест 17 жовтня 1905 р. “Основні закони Російської імперії” 23 квітня 1906 р., їх вплив на перебудову державного управління. Проголошення політичних прав і свобод. Утворення Державної Думи.. Третьочервнева монархія.

Посилення державно-репресивної системи в роки першої світової війни.

Джерела та кодифікація права в Україні в першій половині XIX ст. “Зібрання малоросійських прав” (1807 р.), “Литовський Статут” у російській редакції 1811 р., “Звід місцевих законів Західних губерній” (1837 р.). “Повне зібрання законів російської імперії” (1830 р.), Друга редакція “Зводу законів Російської імперії” (1842 р.). Специфіка застосування загальноімперського законодавства в Україні.

Розвиток права в Україні в пореформений період. Основні риси права. Цивільне, сімейне, кримінальне, зародження фабричного права. Основні риси цивільного і кримінального процесу за судовими статутами (Статут цивільного судочинства 1864 р.. Статут кримінального судочинства 1864 р.) і законом 1889 р. Статут про покарання, які накладалися мировими судьями 1865 р. Уложення про покарання кримінальні і виправні 1885 р.

Зміни в законодавстві на початку XX ст. Столипінська аграрна реформа (1906 р.) та її наслідки. Адміністративне законодавство. Кримінальне уложення 1903 р. Зміни у праві в умовах Першої світової війни: адміністративне, фінансове, цивільне, фабрично-заводське, кримінальне законодавство.

Суд і судочинство у пер. пол. XIX ст. Судова реформа 1864 р. Принципи судоустрою та судочинства. Створення нової системи судових органів. Апеляційні та касаційні інстанції для місцевих судів. Заснування та компетенція прокуратури та адвокатури. Поліцейська реформа (1862 р.).

Суспільно-політичний та правовий устрій на західноукраїнських землях в складі Австро-Угорщини кінця XVIII – початку XX ст.

Змістовий модуль 2.

Держава і право України у XX ст. Розбудова незалежної української держави.

ТЕМА 8. Відродження української національної державності (1917 – 1920 рр.)

Лютнева революція 1917 р. в Росії та її політико-правові наслідки. Органи влади і управління в Росії та Україні, Тимчасовий уряд. Ради робітничих, солдатських та селянських депутатів. Законодавство Тимчасового уряду. Реформування правоохоронних органів.

Утворення Центральної Ради. Система органів Центральної Ради. Мала рада. Генеральний Секретаріат. Універсали Центральної Ради. Проголошення Української Народної Республіки (7 листопада 1917 р.). Протистояння з Раднаркомом Радянської Росії. Проголошення незалежності УНР (22 січня 1918 р.). Зміни в системі органів державної влади України.

Реорганізація судової системи УНР. Нормотворча діяльність Центральної Ради та її органів. Характеристика правової системи УНР. Конституція Української Народної Республіки (Статут про державний устрій, права і вольності УНР) 1918 р., її зміст і значення. Брестський мирний договір Центральної Ради та його наслідки.

Встановлення гетьманського режиму П. Скоропадського (29 квітня 1918 р.). Політична суть Гетьманату. Система органів державної влади. Будівництво збройних сил. Поновлення козацтва. Державна варта. Суд. Законодавча діяльність гетьмана П. Скоропадського. “Грамота до всього українського народу” (1918 р.). “Закони про тимчасовий державний устрій України” (1918 р.).

Директорія. Відновлення УНР. Особливості державного будівництва доби Директорії. Законотворча діяльність Директорії. Конституційні акти і проекти, їх зміст і значення. Проголошення Соборної України (22 січня 1919 р.).

Проголошення ЗУНР (13 листопада 1918 р.). Система органів державної влади ЗУНР. Українська Національна Рада. Державний Секретаріат. Перебудова місцевих органів влади. Злука ЗУНР і УНР. Українська Галицька Армія. Реформування судової системи. Законодавча діяльність ЗУНР. “Тимчасовий Основний закон” (13.11.1918 р.). “Закон про державну мову” (15.02.1919 р.). “Закон про громадянство та правовий статус чужинців” (8.04.1919 р.).

ТЕМА 9. Формування радянської державності в Україні (1917 – 1920 рр.).

Становлення і розвиток системи Рад робітничих, солдатських і селянських депутатів в Україні. Боротьба за владу в Україні.

І Всеукраїнський з’їзд Рад. Проголошення радянської влади в Україні (12.12.1917 р.). Перші кроки державного будівництва. Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет Рад. Народний Секретаріат.

Тимчасовий робітничо-селянський уряд України. Маніфест про відновлення влади Рад (29.11.1918 р.). Збройне відновлення радянської влади в Україні. З’їзд Рад робітничих, солдатських і селянських депутатів, Раднарком УСРР. Всеукрревком.

Ліквідація старої судової системи. Формування радянських органів судочинства. Народні суди, ревтрибунали, спеціалізовані судові органи. Всеукраїнська Надзвичайна комісія. Організація радянської міліції.

Створення основ соціалістичного права. Перша Конституція УСРР 1919 р. Розвиток цивільного, земельного, трудового, кримінального права. Сімейне законодавство.

Питання суверенітету УСРР в контексті правових взаємовідносин між радянською Україною та РСФРР.

ТЕМА 10. Радянська держава і право в Україні в 20 – 30- х рр. ХХ ст.

Нова економічна політика та її законодавче оформлення. Державний лад України на початку 20 – х рр.

Юридичне оформлення СРСР. Декларація і Договір про утворення СРСР (30.12.1922 р.), їх зміст і значення. Перебудова державного апарату УСРР.

Конституційний процес у радянській Україні у 20-х рр. ХХ ст. Конституція УСРР 1929 р., її зміст і значення.

Утвердження сталінського тоталітарного режиму. Зміни в державному ладі України в 30-х рр. Розвиток державного апарату. Посилення централізації. Місцеві органи влади. Діяльність місцевих Рад. Комнезами. Реформи адміністративно-територіальної системи управління.

Розробка і прийняття Конституції УРСР 1937 р., її зміст і значення.

Розвиток радянського законодавства. Кодифікація. Земельний кодекс 1922 р. Цивільний кодекс 1922 р. Кодекс законів про працю УСРР 1923 р. Кодекс законів про сім'ю, опіку, подружжя та акти громадянського стану УСРР 1926 р. Кримінальний кодекс УСРР 1922 р., його зміни та доповнення в зв'язку з прийняттям союзних актів. Розвиток процесуального права.

Перевага загальносоюзного законодавства над республіканським. Галузі права: цивільне, трудове, колгоспне, земельне, кримінальне та ін. Посилення кримінальної відповідальності за посягання на засади соціалізму.

Судова система. Положення про військові трибунали і військову прокуратуру 1926 р. Положення про судоустрій УСРР 1929 р. Організація радянської прокуратури та адвокатури. Народні суди. Окружні, районні і обласні суди. Верховний суд УСРР.

Перебудова судової системи УРСР на основі Закону про судоустрій 1938 р. Народні та обласні суди, Верховний Суд УРСР. Зростання ролі союзних судових органів. Прокуратура. Створення єдиної централізованої системи прокурорського нагляду.

Каральні органи. Посилення ролі ОДПУ та ДПУ УСРР. Позасудові репресивні органи. "Трійки".

ТЕМА 11. Держава і право в Україні в роки Другої світової війни та у перші повоєнні роки (1939 – 1953 рр.).

Правова оцінка радянсько-німецьких договорів 1939 р.. Законодавче вирішення питання включення західноукраїнських земель до складу УРСР. Радянська західних областей. Приєднання Закарпаття до УРСР. Розв'язання проблем територіальних кордонів України після Другої світової війни..

Перебудова радянського державного апарату на воєнний лад після нападу фашистської Німеччини. Державний Комітет Оборони, місцеві надзвичайні органи державної влади УРСР. Створення органів спеціального призначення.

Державна ідея ОУН. Спроби відновлення української держави в червні 1941 р. Окупаційний режим в Україні. Рух опору.

Відновлення радянської влади в Україні в 1943–1944 рр. Ліквідація надзвичайних державно-правових інституцій в УРСР. Відновлення діяльності конституційних органів державної влади та управління.

Суд. Правоохоронні органи. Зміцнення тоталітарного режиму.

Основні риси права. Перебудова правової системи УРСР в роки війни та у перші повоєнні роки. Зміни в окремих галузях права. Деформуючий вплив

сталінщини на політичну систему, правовідносини в Україні. Діяльність органів радянської влади в західних областях України.

ТЕМА 12. Держава і право в Україні в період десталінізації та неототалітарного режиму (сер. 50 – сер. 80-х рр. ХХ ст.)

Хрущовська “відлига”. Перші кроки десталінізації державного і суспільного життя. Курс на відновлення демократії. Реабілітація жертв сталінізму. Поширення дисидентського руху та боротьба влади з ним. Суспільно-політичне життя в Україні за умов зміцнення авторитарно-бюрократичної системи в СРСР.

Державний лад. Часткова демократизація діяльності органів державної влади та управління в роки «відлиги». Приєднання Криму. Становище України в складі СРСР. Командно-адміністративна система управління, її вплив на суспільно-політичне життя в Україні в роки «застою». Згортання демократії. Наростання кризових явищ в суспільно-політичному житті. Порушення законності. Ігнорування особистих прав і свобод людини.

Конституція УРСР 1978 р. Її зміст і значення. Адміністративно-територіальний устрій УРСР. Ради народних депутатів. Виборча система. Вищі органи державної влади і управління в УРСР.

Перебудова судової системи. Посилення прокурорського нагляду.

Зміни в радянському законодавстві. Проведення кодифікації права кінця 50-х – початку 60-х рр. ХХ ст. “Основи законодавства Союзу РСР та союзних республік.” та їх вплив на розвиток права УРСР. Розвиток права у пер. пол. 60-х – серед. 80-х рр. ХХ ст. Завершення розроблення нових кодексів УРСР на підставі основ союзного законодавства. Приведення законодавства у відповідність до нової Конституції УРСР.

ТЕМА 13. Держава і право України в період „перебудови” (сер.80 – поч. 90-х рр. ХХ ст.). Проголошення та розбудова української незалежної держави

Зміни в суспільно-політичному житті України в другій половині 80-х рр. Курс на “перебудову”, “демократизацію” і “гласність”. Розширення прав і свобод громадян. Реформування державного апарату. Зміни і доповнення до Конституції УРСР 1978 р. Визнання і реалізація принципу розподілу влади.

Зміни в законодавстві, судовій системі та правоохоронних органах УРСР періоду перебудови.

Формування багатопартійності. Вибори до Верховної Ради УРСР (18.03.1990 р.) та їх політичні наслідки.

“Декларація про державний суверенітет України” (16.07.1990 р.). Народовладдя. Державна влада. Громадянство УРСР.

“Акт проголошення незалежності України” (24.08.1991 р.), його зміст і значення.

Створення правової основи існування незалежної Української держави. Закон “Про правонаступництво України” (12.09.1991 р.). Розпад СРСР і створення СНД. Їх політико-правові наслідки для України. Референдум 1 грудня 1991 р.

Конституційний процес у незалежній Україні. Проблеми розбудови демократичної незалежної правової держави. Україна на міжнародній арені.

4. Структура навчальної дисципліни

№.№ п/п	Структура курсу / теми лекцій	Кількість годин					
		Лекції	Самостійна робота над темами та підготовка до	Семінарські заняття	Самостійна підготовка до семінарських занять	Всього	
Змістовий модуль 1. Становлення та розвиток української державності до кінця XVIII ст. Україна під імперською зверхністю у XIX – на поч. XX ст.							
		д	з				
	Вступ до курсу "Історії держави і права України".	2		1			3
1	Перші державні утворення на території України (VI ст. до н.е. – VI ст. н.е.)		1	2			2
2	Становлення і розвиток Руської держави і права (VII – середина XIV ст.)	2	1	2	4	4	12
3	Литовсько-Руська держава. Українські землі під владою Речі Посполитої (середина XIV – перша половина XVII ст.)	2		2	4	4	12
4	Українське козацтво. Запорізька Січ як осередок української державності (кінець XV – перша половина XVII ст.)	2		2	2	2	8
5	Українська козацька держава періоду Визвольної війни українського народу середини XVII ст.			1	2	2	5
6	Гетьманщина в другій половині XVII–XVIII ст.		1	2	2	2	6
7	Суспільно-політичний лад і право на українських землях під імперською зверхністю у XIX – на початку XX ст.	2		4	4	4	14
	Всього за змістовий модуль 1	10	3	16	18	18	62
Змістовий модуль 2. Держава і право України у XX ст. Розбудова незалежної української держави.							
8	Відродження української національної державності	2	1	2	4	4	12

	(1917–1920 рр.)						
9	Формування радянської державності в Україні (1917–1921 рр.)	2		1	2	2	7
10	Радянська держава і право в Україні в 20–30-х рр. ХХ ст.	2		4	4	4	14
11	Держава і право в Україні в роки Другої світової війни та у перші повоєнні роки (1939–1953 рр.)	2	1	3	2	2	9
12	Держава і право в Україні в період десталінізації та неототалітарного режиму (середина 50-х – середина 80-х рр. ХХ ст.)		1	4	4	4	12
13	Держава і право України в період “перебудови” (середина 80-х - початок 90-х рр. ХХ ст.). Проголошення та розбудова української незалежної держави	2		2			4
	Всього за змістовий модуль 2	10	3	16	16	16	58
	Разом :	20	6	32	34	34	120

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д	з
1	Становлення і розвиток Давньоруської держави і права (VII – сер. XIVст.)	4	1
2	Литовсько-Руська держава. Українські землі під владою Речі Посполитої (сер. XIV – пер. пол. XVII ст.)	4	
3	Українське козацтво. Запорізька січ як осередок української державності (кін. XV – пер. пол. XVII ст.)	2	
4	Українська козацька держава періоду Визвольної війни українського народу середини XVII ст.	2	1
5	Гетьманщина в др. пол. XVII – XVIII ст.	2	
6	Суспільно-політичний лад і право на українських землях під імперською зверхністю у XIX – на поч. ХХ ст.	4	
7	Відродження української національної державності (1917 – 1920 рр.)	4	1
8	Формування радянської державності в Україні (1917 – 1921 рр.)	2	
9	Радянська держава і право в Україні в 20 – 30-х рр. ХХ ст.	4	1
10	Держава і право в Україні в роки Другої світової війни та у перші повоєнні роки (1939 – 1953 рр.)	2	
11	Держава і право в Україні в період десталінізації та неототалітарного режиму (сер. 50-х – сер. 80-х рр. ХХ ст.)	4	
	Разом	34	4

6. Теми практичних занять

Не передбачено

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено

8. Самостійна робота

	Назва теми	Кількість Годин	
		д	з
1	Вступ до курсу «Історії держави і права України»	1	4
2	Перші державні утворення на території України (VI ст. до н.е. - VI ст. н.е.)	2	6
3	Становлення і розвиток Давньоруської держави і права (VII - сер. XIV ст.)	4	6
4	Литовсько-Руська держава. Українські землі під владою Речі Посполитої (сер. XIV - п.п. XVII ст.)	4	6
5	Українське козацтво. Запорізька Січ як осередок української державності (кін. XV - п.п. XVII ст.)	2	6
6	Українська козацька держава періоду Визвольної війни українського народу середини XVII ст.	1	6
7	Гетьманщина в др. пол. XVII ст. - XVIII ст.	2	8
8	Суспільно-політичний лад і право на українських землях під імперською зверхністю у XIX - на поч. XX ст.	6	8
9	Відродження української національної державності (1917 - 1920 рр.)	4	10
10	Формування радянської державності в Україні (1917-1921 рр.)	1	10
11	Радянська держава і право в Україні в 20 - 30-х рр. XX ст.	6	10
12	Держава і право в Україні в роки Другої світової війни та у перші повоєнні роки (1939 - 1953 рр.)	3	10
13	Держава і право в Україні в період деєталінізації та неототалітарного режиму (сер. 50-х - сер. 80-х рр. XX ст.)	6	10
14	Держава і право України в період "перебудови" (сер. 80-х - поч. 90-х рр. XX ст.). Проголошення та розбудова української незалежної держави	2	10
	Разом	56	110

9. Індивідуальні завдання

За вибором студента (тематика – у навчально-методичному комплексі)

10. Методи навчання:

- за типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладу; дослідницький;
- за логікою пізнання: аналітичний; індуктивний; дедуктивний;

- за основними етапами процесу: формування знань, формування умінь і навичок, застосування знань, узагальнення, закріплення, перевірка;
- за системним підходом: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль;
- за джерелами знань: словесні (розповідь, бесіда, пояснення, лекція); наочні (демонстрація, ілюстрація, використання ТЗН).

Організаційні форми навчального процесу: навчальні заняття: лекції з використанням структурно-логічних схем, семінарські заняття; самостійна робота студентів; робота в науковій бібліотеці ЦДПУ імені В. Винниченка та мережі Інтернет; консультації; контрольні заходи: усні та письмові опитування, тестування тощо, залік.

11. Методи контролю

№№ п/п	Методи контролю	Максимальна кількість балів
1	Усне опитування на семінарському занятті	3
2	Письмова контрольна робота по поточному матеріалу	3
3	Тестування	3
4	Перевірка виконання завдань самостійної роботи	7
5	Перевірка знання лекційного матеріалу	5
6	Модульний контроль (модульна контрольна робота, колоквиум)	10
7	Усна співбесіда під час проведення модульного чи підсумкового контролю	10
8	Виконання комплексного завдання під час екзамену	40

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота		Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	40	100
30	30		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	

82-89	добре	зараховано
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Базова

1. Гуренко М.М., Калиновський В.С. та ін. Історія держави і права України (в схемах).-К.,1995.
2. Заруба В.М. Історія держави і права України. – К., 2005.
3. Захарченко П.П. Історія держави і права України. – К., 2005.
4. Іванов В.М. Історія держави і права України. – К.,2002.
5. Історія держави і права України / Під ред. Тація В.Я.: У двох томах.-К.,2003.
6. Історія держави і права України / За ред. А.С.Чайковського.-К.,2006.
7. Історія України та її державності. – Львів,2005.
8. Історія українського права /За ред. О.О.Шевченка. – К.,2001.
9. Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. – К.,2008.
10. Лащенко Р.М. Лекції по історії Українського права. – К.,1998.
11. Музиченко П. Історія держави і права України.-К.,2006.
12. Терлюк І.Я. Історія українського права від найдавніших часів до XVIII століття. –Львів,2003.
13. Терлюк І.Я. Історія держави і права України: Доновітній час. – К.,2006.
14. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності: Курс лекцій.- К.,1999.
15. Швидко Г.К. Історія держави і права України (X – початок XIX століття). – Дніпропетровськ,1998.

Допоміжна

1. Боечко В., Ганжа О., Захарчук Б. Кордони України: історична ретроспектива та сучасний стан.-К.,1994.
2. Варфоломєєва Т.В., Святоцький О.Д., Кульчицький В.С. Історія адвокатури України.-К.,1992.
3. Василенко М. Матеріали до історії українського права. – К.,1929.-Т.1.
4. Верт Ніколас. Історія Радянської держави. 1900 – 1991. – Рівне, 2001.
5. Владимирский-Буданов М.Ф. Обзор истории русского права. – СПб.,1905.
6. Гришук В.А.Кодифікація кримінального законодавства України.- Львів,1992.

7. Дністрянський М.С. Кордони України. Територіально-адміністративний устрій.-Львів,1992.
8. Ершкін Н.П. История государственных учреждений дореволюционной России.-М.,1983.
9. Журавський В.С. Становлення і розвиток українського парламентаризму: теоретичні та організаційно-правові проблеми. – К.,2002.
- 10.Історія адвокатури України.-К.,1992.
- 11.Історія українських конституцій.-К.,1992.
- 12.Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років ХХ ст.).- Львів,1992.
- 13.Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття.- Львів,1993.
- 14.Нагорна Л.П. Політична культура українського народу: історична перспектива і сучасні реалії.-К.,1998.
- 15.Сергійчик В.І. Національна символіка України.-К.,1992.
- 16.Слюсаренко А., Томенко М. Історія української конституції.-К.,1993.
- 17.Ткач А.П. Нариси з історії держави і права України.-К.,1961.
- 18.Ткач А.П. Історія кодифікації дореволюційного права України.-К.,1968.
- 19.Українська державність у ХХ столітті: Історико-політологічний аналіз / О.Дергачов (керівник авторського колективу).-К.,1996.
- 20.Чубатий М. Огляд історії українського права.-Мюнхен.-К.,1994.
- 21.Якимович Б. Збройні сили України.-Львів,1996.

14. Інформаційні ресурси

1. <http://pidruchniki.ws>
2. <http://ukrkniga.org.ua>
3. <http://textbooks.net.ua>
4. <http://zakonoposlusnik.narod.ru>
5. http://the-law.at.ua/load/juridichna_literatura